

SANT JORDI 2023 PREMIS DEL XXV JOCS FLORALS D'ESPARREGUERA

Autor: Abel Martínez Badia
Categoria: Premi de Narrativa Adults
Pseudònim: Mar de Fons

Petxines a la sorra

Guardo com un tresor la meva col·lecció. Són dues caixes enormes de fusta, amb tot de petites separacions a l'interior, petites cel·les que permeten tenir perfectament classificat tot el que hi guardis. I jo hi poso mol·luscs i cargols de mar del Mediterrani que he recollit a les nostres platges.

A cada cel·la hi he escrit el nom d'una espècie, amb el nom vulgar i el nom científic. Després d'anys recollint-ne, tinc les dues caixes plenes. Gairebé un centenar d'espècies diferents. Bé, no puc dir estrictament que les tingui plenes, perquè tinc encara una cel·la buida. Dono per fet, doncs, que em falta trobar una petxina o cargol de mar. És una de les cel·les petites, de manera que estic convençut que serà un mol·lusc petit. No deixa de sorprendre'm aquesta creença, potser absurda, per a una persona que es considera racional com jo. Que un enginyer de formació -i biòleg per convicció- pensi això és il·lògic. La geometria de les caixes i la percepció d'una col·lecció visualment perfecta em diuen que em falta trobar i classificar una espècie. Tant se val si el meu llibre de referència al respecte, el manual de Gert Lindner d'identificació de mol·luscs i cargols dels mars del món, no m'indiqui quina espècie em falta. Em falta trobar una petxina o cargol de mar petit.

He pensat que la cel·la buida de la meva col·lecció potser no era l'únic buit a la meva vida. No hi dono gaire voltes, però reconec que no tenir parella em comença a pesar. Sí, vaig tenir alguna relació, però cap va durar gaire. Em mancava sentir que compartíem maneres de pensar, anhels comuns. No he trobat la meva mitja taronja. O millor dit, no he trobat la meva altra petxina, la que faci de la meva vida un tot amb sentit. Però amb els cinquanta anys ja complerts, segurament ja he fet tard. El mar no em portarà una sirena per a mi, tan enamorada del mar com jo. Ja no tinc edat per creure aquests coses. Que soc enginyer i haig de ser racional, i no un adolescent somiatruïtes. Hauria de tocar de peus a terra, i terra ferma. I jo continuo a la frontera entre la terra i el mar, anhelant sentir la fugissera sorra als peus i remullar-me els turmells al ritme de les onades. I mirant cap avall, cercant què havia portat el corrent. Mirant avall, qui sap si avergonyit del que no he fet a la vida.

A la feina em tenen per un personatge estrany. Sí, hi tinc bons companys i companyes, però sento que em tenen un cert recel. No acaben d'entendre la meva fruïció per anar -sol- a l'apartament davant de mar

absolutament cada cap de setmana i que torni només amb el clatell ben vermell, sense agafar bronzo a la resta del cos. Especialment els estranya la meva fal·lera per anar a la platja si ha fet mal temps. Però no s'adonen que quan ha fet temporal, el mar porta coses noves a la vora. Quan ha fet molt vent, la sorra més fina ha deixat al descobert cargols i mol·luscs prèviament enterrats al bell mig de la platja.

Després d'una bona tempesta: aquests són els millors caps de setmana. Tant se val si no veig ni sortir el sol i està ben ennuvolat. Em puc passar hores caminant lentament per la platja, amb el cap cot, talment com caminen ara els adolescents segrestats pel seu mòbil. M'ajupo sense doblegar els genolls si veig sobresortir una closca interessant, o em poso a la gatzoneta si en veig un grupet al descobert. I així desenes i desenes de vegades al llarg del dia. No necessito pas anar al gimnàs per fer cames. Quan crec que ja tinc prou exemplars a les butxaques, torno a la terrassa de l'apartament. Sense perdre de vista el mar des del meu privilegiat mirador, obro les meves caixes amb cura i trio les peces que he recollit. Als darrers anys ja no he trobat espècies noves, però sí exemplars més grossos i més vistosos. Trio si són prou bonics i els classifico segons l'espècie. I si la cel·la ja està curulla de petxines o cargols, miro si el nou exemplar és més interessant que algun dels existents i el reemplaço. Ahir vaig trobar un peu de pelicà preciós. És una de les espècies que m'agraden més, per la seva geometria i per l'enginy del nom (les punxes semblen ben bé una pota d'una au).

Em fascina la varietat de formes, geometries i colors de tots els mol·luscs i cargols de mar. Una petita mostra de la biodiversitat que hem de valorar i protegir. La sobreexplotació del mar i la contaminació amenacen aquesta obra construïda durant milions d'anys. Un tresor que ha de subsistir més enllà de les meves dues capses. Cal protegir aquesta meravella de la natura.

I fascinant és també l'enginy popular, que ha assignat noms ben gràfics i ocurrents per a aquestes espècies. El peu de pelicà és només un d'ells. La petxina de base gairebé perfectament rectangular és el peu de cabrit o també arca de Noè. O les magnífiques ovalades ales d'àngel. Les conegudes i delicioses navalles. El llarg ullal que sembla el de vori d'un elefant. Els cargols anomenats barrina, talment com broques per a foradar el fons del mar, o l'ampla baldufa –gravellosa, rugosa o maga- que sembla també a punt de posar-se a girar sobre si mateixa. I què me'n dieu, de l'ondulada ballaruga, que sembla dansar amb les onades que piquen a les roques? Tots aquests noms contrasten amb algun de ben poc original, entre els quals el més probable guanyador és el cargol punxenc.

La meva espècie preferida, però, és la bolma rugosa. I el més apreciat, no és el cargol en si. És l'opercle que té el cargol per a protegir-se dins de la seva cuirassa, com un segell. Aquestes peces calcàries tenen forma d'espiral creixent, dibuixen formes fabuloses i s'anomenen ulls de santa Llúcia. Els estic especialment agraït perquè són els que van permetre el gir d'opinió de la meva germana respecte a la meva dèria d'afició. Em retreia, amb raó, que era l'absent a les trobades familiars, que només hi assistia quan es feien a prop de la platja. Fins que, pel seu aniversari, li vaig regalar unes arracades amb dos

magnífics ulls de santa Llúcia, que un joier de confiança va posar en una muntura. Li van encantar. Tant que va passar de censurar la meva obcecació amb els bivalves a ser la més interessada en l'avenç de la meva col·lecció. La tradició popular es va complir també aquí: els ulls de santa Llúcia porten bona sort a qui els troba. Confesso també que no vaig saber quina cara fer quan va insistir a ensenyar la col·lecció als seus fills adolescents –"Ho veieu com es poden endreçar les coses, i no com les teniu a l'habitació?"-. Llavors vaig veure no ulls de santa Llúcia, sinó els ulls en blanc dels meus nebots.

He canviat amb el pas dels anys. La meva energia i interessos han evolucionat. Abans dedicava pràcticament tota la meva atenció a la feina. D'un temps ençà, davant decisions del despatx que jo no considerava correctes, reaccionava intentant corregir-les amb vehemència. Era molt important fer la feina que era estratègica, i fer-la bé. Ara, segueixo més el corrent, em deixo portar per les onades del que ve des de la direcció. Davant una decisió que abans m'hauria fet revoltar, ara intento contenir-me resignat, i per a relaxar-me, tanco el ulls, poso la mà a la butxaca del pantaló, buscant encara uns granets de sorra que em recordin les meves cerques de bon matí a la platja, i inspiro profundament, cercant la brisa i l'olor relaxant del mar. Sort en tinc d'aquesta vàlvula d'escapament, que és la que m'omple més a hores d'ara.

No puc negar, però, que la meva afició, suposadament tan relaxant, m'ha portat també a moments de rauxa. Un dia, desencisat per no trobar la meva nova i definitiva petxineta a la platja de Sant Salvador, vaig pensar que estaria amagada entre les moltes de la meva col·lecció. Que hi havia un mol·lusc posat en una cel·la, creient que era una escopinya gravada o una noueta i en realitat era una espècie diferent, mal classificada, rara de trobar al Mediterrani. O fins i tot, en un atac de supèrbia, vaig arribar a pensar que potser tenia una mostra d'espècie no coneguda i encara no classificada, de la qual jo seria l'insigne descobridor. Una nova espècie a la qual jo tindria l'honor de posar nom científic. En un rampell, vaig abocar sobre la taula totes les mostres de les meves caixes de mol·luscs, i vaig a començar a reclassificar-les totes. Centenars de petxines i cargols fets un nou embolic sobre la taula, tan barrejades caòticament com abans estaven a la platja. I una a una, vaig intentar esbrinar si entre els petxinots o ous i rossellones, per exemple, no hi havia un exemplar amb les estries en una altra direcció, o amb una altra ondulació, indicació que podrien ser un espècimen diferent. Però no. Dos dies de feina repetida per mantenir buida la darrera petita cel·la. Però reconec que el meu cervell havia estat aquelles jornades també buit de maldecaps de feina. Vaig estar totalment absorbt en una tasca que va fer que em saltés dos àpats sense adonar-me'n. L'aigua del mar omple qualsevol recipient on entra, no deixa cap part del fons per cobrir. I el que porta el mar fa el mateix amb mi: omple tot el meu temps i atenció sense deixar espai per a res més.

Hi ha centenars d'espècies diferents als oceans d'arreu del món, de les més variades formes i tonalitats. I com podeu preveure, també un actiu mercat virtual per a col·leccionistes, àvids de posseir-ne encara

més. Una de les meves grans temptacions ha estat, doncs, comprar-ne i ampliar artificialment el meu llistat. No sabeu la de vegades que he badat en botigues de records, regirant vistosos cargols de mars tropicals, acabant palplantat a davant del taulell amb un llampant exemplar a la mà dreta i la cartera a l'esquerra. Però orgullós, puc dir que he sabut finalment contenir-me i mantenir la puresa de la meva col·lecció.

El passat diumenge al matí, fidel al meu ritual, em vaig llevar d'hora i vaig baixar a la platja, encara deserta. Després de recollir un parell de magnífics corns, em vaig adonar que no estava sol. Una dona sortia de l'aigua després d'un bany matiner, caminant elegantment al ritme de les onades. El seu rostre em semblava familiar, creia haver-la vist abans a la platja. De reüll, dissimulant, vaig veure que s'eixugava i es posava la tovallola graciosament com un vestit sota les aixelles. La dona no era gaire alta i la tovallola s'arrossegava lleugerament per la sorra. La meva sorpresa va ser quan ella se'm va acostar decidida, i m'etzibà:

- Bon dia. També busques petxines, tu?

- Com? -vaig respondre, astorat.

- Que si també col·leccions mol·luscs i cargols com faig jo. M'ha semblat veure't altres vegades buscant-ne.

- Sí, i tant...- vaig aconseguir murmurar.

- Doncs encantada de conèixer-te. Jo em dic Marga.

- Marga? Marga de Margarida, com el cargol de mar? -vaig dir, embadalit.

Ella assentí amb el cap, enrojolant les seves faccions suaus, com les de la Margarida llisa. I s'ajustà de nou la tovallola al voltant seu, talment com l'espiral d'un cargol de mar protegeix el cos de la Margarida.

Em faltava trobar una petita petxina o cargol de mar. I afortunadament el mar me la va portar i va omplir buits com només l'aigua del mar sap fer.